

Przewodnik po Olimpiadzie

1. Do kogo adresowana jest Olimpiada?

Olimpiada „Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego” to olimpiada przedmiotowa adresowana do uczniów szkół średnich (ponadpodstawowych) z całej Polski, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów zainteresowanych historią, w tym szeroko rozumianą historią wojskowości.

2. Jak to się zaczęło?

Od roku szkolnego 1994/1995 rozgrywany był Konkurs Historyczny „Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego”. Początkowo obejmował on młodzież szkół podstawowych, średnich (liceów i techników) oraz zawodowych, a od czasu reformy systemu oświaty również młodzież szkół gimnazjalnych.

W 2002 roku weszło w życie nowe Rozporządzenie MEN w sprawie zasad organizacji konkursów i olimpiad, w związku z czym od edycji 2007/2008 z Konkursu wydzielona została młodzież szkół średnich (ówcześnie ponadgimnazjalnych) i powołana odrębna Olimpiada o tej samej nazwie i tematyce. Konkurs obejmował odtąd młodzież szkół podstawowych, gimnazjalnych i zawodowych; Olimpiada – młodzież liceów i techników. Olimpiada organizowana była początkowo przez Wojskowe Biuro Badań Historycznych oraz Wydział Nauk Historycznych i Społecznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, a od 2010 r. także Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. W kwietniu 2015 roku została podpisana trójstronna umowa o współpracy przy organizacji Olimpiady pomiędzy Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Centralną Biblioteką Wojskową oraz Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Pomimo wielu zmian organizacyjnych, zespół osób, które stworzył założenia programowe i organizacyjne oraz kierowały konkursem i olimpiadą od 1994 r. pozostał niezmienny, choć jest uzupełniany przez kolejnych entuzjastów. Od roku szkolnego 2017–2018 Olimpiada odzyskała uprawnienia olimpiady przedmiotowej, tj. dającej finalistom i laureatom prawo zwolnienia z egzaminu maturalnego z historii.

3. Jak przebiega Olimpiada?

Olimpiada rozgrywana jest w kilku etapach:

I stopnia – **zawody szkolne** organizowane są w październiku, w szkołach, przez komisje powołane przez dyrektorów szkół;

II stopnia – **zawody międzyszkolne** organizowane są w grudniu, w rejonach, w miejscach wyznaczonych przez komisje okręgowe;

III stopnia – **zawody wojewódzkie**, odbywają się w marcu, w miastach wojewódzkich, w miejscach podanych przez komisje okręgowe;

zawody finałowe są dwustopniowe:

– w marcu część pisemna – o tytuł finalisty, dla wszystkich, którzy spełniają próg kwalifikacyjny z zawodów III stopnia (60% uzyskanych punktów);

– w czerwcu na terenie Warszawy – o tytuł laureata, dla finalistów, którzy spełniają próg kwalifikacyjny z zawodów III stopnia (60% uzyskanych punktów), zajęli trzy pierwsze miejsca w zawodach finałowych oraz napisali z sukcesem część pisemną;

4. Jaki zakres wiedzy obejmuje Olimpiada?

Program Olimpiady zawiera się w dwóch blokach:

- **stałym**, obejmującym wymagania określone w podstawie programowej historii dla III i IV etapu edukacyjnego (po wejściu reformy – dla szkół ponadpodstawowych);
- **zmiennym**, obejmującym treści tematyczne związane z historią wojskowości polskiej, które co rok dotyczą jednego spośród pięciu rotacyjnie zmienianych okresów:
 - „Od Cedyni do Orszy”. Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego w latach 972–1514;
 - „Od Obertyna – do Wiednia”. Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego w latach 1531–1683;
 - „Od Konfederacji Barskiej – do Powstania Styczniowego. Za Wolność Waszą i naszą”. Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego w latach 1768–1864;
 - „O niepodległość i granice Rzeczypospolitej”. Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego w latach 1887–1922;
 - „Od Traktatu Ryskiego – do żołnierzy niezłomnych”. Losy żołnierza i dzieje oręża polskiego w latach 1921–1956;

5. Na czym polegają poszczególne etapy?

Do zawodów szkolnych może przystąpić dowolna liczba uczniów.

Zawody szkolne (I stopnia) przeprowadzają szkolne komisje egzaminacyjne, na następujących zasadach:

- zawody polegają na rozwiązaniu zadań pisemnych pobranych z Sekretariatu Olimpiady oraz odpowiedzi na pytania w części ustnej;
- zadania pisemne dotyczą bloku zmiennego programu Olimpiady, mają charakter testu złożonego z pytań zamkniętych, na którego rozwiązanie przeznaczone jest 90 min. Na część ustną składają się dwa pytania przygotowane przez komisję szkolną: jedno z zakresu bloku zmiennego, drugie z zakresu bloku stałego programu Olimpiady;
- szkolne komisje kwalifikują do zawodów międzyszkolnych (II stopnia) nie więcej niż 5 uczniów każdego nauczyciela przygotowującego, którzy uzyskali najwyższą liczbę i przekroczyli próg 60% punktów w kwalifikacjach obejmujących część pisemną i ustną. Zakwalifikowanie do zawodów międzyszkolnych większej liczby uczestników z danej szkoły jest możliwe tylko wyjątkowo, w przypadku uzyskania równej liczby punktów przez dwóch lub więcej uczestników.

Zawody na tym etapie polegają na rozwiązaniu testu składającego się z pytań otwartych i zamkniętych, przygotowanego przez Komitet Główny. Wiedza wymagana w kwalifikacjach szkolnych bazuje na podstawie programowej przedmiotów: historia oraz historia i społeczeństwo w obrębie III i IV etapu edukacyjnego.

Zawody międzyszkolne (II stopnia) przeprowadzają Komisje międzyszkolne (zewnętrzne), na następujących zasadach:

- zawody polegają na rozwiązaniu zadań w formie pisemnego testu z pytaniami zamkniętymi wielokrotnego wyboru oraz pytaniami otwartymi, które mogą mieć charakter interpretacji źródeł historycznych, omówienia wybranych zagadnień, obejmujących: blok zmienny (75% punktów) oraz blok stały (25% punktów) programu Olimpiady;
- zawody odbywają się równocześnie w całym kraju, tego samego dnia zgodnie z terminarzem na terenie szkół lub w innych miejscach wyznaczonych przez komisje międzyszkolne i trwają minimum 120 minut (zgodnie z komunikatem organizacyjnym);

– komisje międzyszkolne kwalifikują do zawodów okręgowych (III stopnia) – 5 (pięciu) uczestników, którzy zdobyli najwyższą liczbę punktów, spośród uczestników, którzy uzyskali co najmniej 60% możliwych do zdobycia punktów. Zakwalifikowanie do zawodów okręgowych większej liczby uczestników jest możliwe tylko wyjątkowo, w przypadku uzyskania równej liczby punktów przez dwóch lub więcej uczestników.

Zawody na tym etapie polegają na rozwiązaniu testu składającego się z pytań otwartych i zamkniętych, przygotowanego przez Komitet Główny. Wiedza wymagana w kwalifikacjach szkolnych i zawodach stopnia I (rejonowego) bazuje na zakresie podstawy programowej przedmiotów: historia oraz historia i społeczeństwo w obrębie III i IV etapu edukacyjnego.

Zawody okręgowe (III stopnia) przeprowadzają Komisje Okręgowe, na następujących zasadach:

– zawody składają się z części pisemnej i ustnej.

– część pisemna polega na rozwiązaniu zadań w formie pisemnego testu z pytaniami zamkniętymi wielokrotnego wyboru oraz pytaniami otwartymi, które mogą mieć charakter interpretacji źródeł historycznych, omówienia wybranych zagadnień, obejmujących: blok zmienny (75% punktów) oraz blok stały (25% punktów) programu Olimpiady;

– w części ustnej uczniowie odpowiadają na dwa pytania problemowe, przygotowane przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną, obejmujące blok zmienny oraz blok stały programu Olimpiady;

– kryteria oceny części ustnej zawodów wojewódzkich stanowią załącznik **nr 2** do Regulaminu.

– w części ustnej do składu okręgowej komisji egzaminacyjnej są dokooptowywani nauczyciele – opiekunowie uczniów jako obserwatorzy [lub zostanie wykonane nagranie audio].

– wyniki części pisemnej i ustnej stanowią odpowiednio 70% i 30% ostatecznego wyniku punktowego;

– zawody odbywają się równocześnie we wszystkich szkołach ponadgimnazjalnych w całym kraju, tego samego dnia zgodnie z terminarzem na terenie szkół, lub w innych miejscach wyznaczonych przez Komisje Okręgowe i trwają minimum 120 min. (część pisemna) oraz po 20 min. dla każdego uczestnika (część ustna).

– komisje okręgowe kwalifikują do I części zawodów centralnych (finałowych) – wszystkich uczniów, którzy uzyskali co najmniej 60% możliwych do uzyskania punktów z części pisemnej i ustnej.

Wiedza wymagana w zawodach III stopnia wykracza poza program nauczania szkoły średniej (ponadpodstawowej), a jej zakres wyznaczają lektury podane w wykazie bibliografii podstawowej i uzupełniającej, zestawionej odrębnie na każdy rok.

Zawody finałowe składają się z dwóch części i organizuje je Komitet Główny, a przeprowadza Centralna Komisja Egzaminacyjna, na następujących zasadach:

część I, organizowana do 1 kwietnia, polega na:

– napisaniu w ciągu 120 minut pracy pisemnej na jeden z pięciu tematów (podanych przez Komitet Główny) obejmujących blok zmienny i stały programu Olimpiady;

część II, organizowana w czerwcu, polega na:

– rozwiązaniu zadań w kilku konkurencjach (m.in.: broń i barwa, geografia militarna, malarstwo batalistyczne, biografistyka, Warszawa, film i kroniki filmowe, fotografia wojenna, literatura i poezja, pieśń wojenna i wojskowa, interpretacja źródła historycznego itp.), a także na przygotowaniu prezentacji i oprowadzaniu po wybranych losowo obiektach

historycznych w Warszawie i na Mazowszu lub po fragmencie ekspozycji Muzeum Wojska Polskiego lub innych muzeów, a także opisaniu wybranego losowo eksponatu muzealnego;
– wiedza wymagana w zawodach tego stopnia Olimpiady ma charakter interdyscyplinarny i jej ramy wyznaczają lektury podane w wykazie bibliografii zawartej w komunikacie organizacyjnym;

część II zawodów finałowych odbywa się w Warszawie i okolicach, na terenie muzeów i placówek naukowych umożliwiających realizację zadań tego etapu Olimpiady. Zawody składają się z kilku konkurencji trwających od 40 – do 75 minut każda, zaś prezentacje: 10–15 minut dla każdego uczestnika;

– zawody mogą być poprzedzone zadaniem polegającym na przygotowaniu przez uczestników zakwalifikowanych do zawodów tego stopnia samodzielnej pracy pisemnej na temat określony przez Komitet Główny;

Czas zmagania dopełnia uroczystość złożenia kwiatów przed Grobem Nieznanego Żołnierza na placu Marszałka Józefa Piłsudskiego. Po zakończeniu konkurencji, drugiego dnia zawodów, przewidziany jest program kulturalno-integracyjny, który jest czasem odpoczynku i nawiązywania znajomości. W trakcie trwania konkurencji nauczyciele nie towarzyszą swoim uczniom. Biorą udział w uroczystym wręczeniu dyplomów i nagród przez organizatorów Olimpiady oraz mają czas wolny.

Trzeciego dnia zawodów przewidziana jest gala wręczenia nagród i dyplomów dla uczestników. Wydarzenie odbywa się zazwyczaj na Zamku Królewskim, a towarzyszą mu wystąpienia zaproszonych gości oraz część artystyczna przygotowana przez Chór Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego.

Każdy z uczestników finału otrzymuje zestaw książek związany z zakresem tematycznym Olimpiady oraz materiały edukacyjne ufundowane przez partnerów zawodów (dotychczas byli to: Instytut Pamięci Narodowej, Muzeum Historii Polski, Muzeum Powstania Warszawskiego, Muzeum Wojska Polskiego). Najlepsi uczestnicy otrzymują oprócz książek nagrody rzeczowe.

Komunikacja z uczestnikami zawodów finałowych odbywa się drogą mailową, dlatego ważne jest podanie poprawnego adresu przy rejestracji. Najważniejsze informacje ukazują się również na stronie internetowej Olimpiady. Uczestnicy i opiekunowie otrzymują program zawodów oraz informacje organizacyjne, zawierające wszystkie potrzebne adresy i telefony.

Organizatorzy pokrywają koszty zakwaterowania i wyżywienia uczestników i opiekunów zawodów finałowych (po jednym ze szkoły) oraz zapewniają transport autokarowy podczas zawodów finałowych. Koszty dojazdu do Warszawy nie są refundowane.

6. Tytuł finalisty i laureata, zaświadczenia.

Warunkiem uzyskania tytułu **finalisty** jest otrzymanie za napisaną pracę przynajmniej oceny dobrej; finaliści otrzymują zaświadczenia, zgodnie z art. 44 zzh ust. 5 Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. RP z dn. 16 marca 2015 r., poz. 357), tak aby mogli je złożyć do 15 kwietnia oraz najlepsi spośród nich (którzy zajęli pierwsze trzy miejsca w zawodach wojewódzkich), kwalifikację do części II zawodów finałowych;

Tytuł **laureata** Olimpiady uzyskują uczestnicy, którzy uzyskali najwyższą liczbę punktów i zajęli pierwsze dziesięć miejsc w klasyfikacji generalnej Olimpiady oraz uczestnicy, którzy zajęli pierwsze trzy miejsca w poszczególnych konkurencjach finałowych, pod warunkiem uzyskania nie mniej niż 60% możliwych do uzyskania punktów w części II zawodów finałowych.

Zaświadczenia o uzyskanym tytule finalisty przesyłane są finalistom pocztą, a laureatom wręczane są razem z dyplomami podczas gali finałowej.

Na wniosek uczestników przewodniczący wojewódzkich komisji egzaminacyjnych może wystawić zaświadczenie o wyniku uzyskanym podczas zawodów wojewódzkich.

7. Jak zgłosić udział w Olimpiadzie?

Aby wziąć udział w Olimpiadzie należy wypełnić elektroniczny formularz zgłoszeniowy dostępny na stronie internetowej Olimpiady w terminie określonym każdorazowo przez organizatorów. Formularz wypełnia nauczyciel zgłaszający uczniów do zawodów. Prosimy, wypełniając go, zwrócić szczególną uwagę na poprawne wpisanie adresu mailowego, ponieważ jest on głównym narzędziem komunikacji.

8. Gdzie uzyskać dodatkowe informacje?

Na wszystkie pytania natury organizacyjnej i formalnej odpowiada sekretarz Olimpiady – Marta Piotrkiewicz (specjalista ds. edukacji w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku). Mail: olimpiada@muzeumpilsudski.pl, tel. 22 842 04 25 wew. 25, od poniedziałku do piątku w godzinach 9:00–16:00. Adres do korespondencji: Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, ul. Dominikańska 25, 02-738 Warszawa.

Strona www: <http://olimpiadalosyzolnierza.pl/>

W sprawie kwestii związanych z merytorycznymi aspektami Olimpiady prosimy o kontakt z prof. zw. dr hab. Grzegorzem Nowikiem (przewodniczącym Centralnej Komisji Egzaminacyjnej Olimpiady). Mail: grzegorznowik@egonet.pl, tel. 22 842 04 25 wew. 21